

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ ТЕОРІЇ АРГУМЕНТАЦІЇ

Ірина Хоменко

Анотація. Уточнення та узгодження термінології є одним із ключових завдань сучасної теорії аргументації. Одним з найбільш контроверсійних термінів у цій царині є англomовний термін *argument*, який надзвичайно поширений у наукових публікаціях. Сьогодні існують різні варіанти визначення його смислового значення, які суттєво залежать від контексту застосування. У зв'язку з цим виникає проблема його коректного українського перекладу.

Для вирішення цього питання у статті наведений системний аналіз різноманітних підходів, які наявні у сучасній теорії аргументації щодо терміну *argument*. Дослідження організовано навколо (1) розгляду дихотомії «процес – продукт» і (2) встановленні зв'язку цього терміну з пов'язаними з ним поняттями, включаючи *dialogue*, *argumentation*, *arguing*, *reasoning*.

У статті також наголошується, що термін *argument* є засадничим не тільки для теорії аргументації, а також і для суміжних дисциплін, таких як логіка і критичне мислення. Показано, що означена проблема коректного перекладу наукової термінології тут також має місце.

На підставі отриманих результатів у статті надані рекомендації для українського перекладу розглянутих англomовних термінів залежно від контексту, в якому вони застосовуються.

Ключові слова: теорія аргументації, аргумент, аргументація, діалог, суперечка, міркування.

1. Вступ

Сучасний розвиток теорії аргументації можна представити як безліч теоретичних та практичних підходів. Науковці, що працюють у різних галузях (філософія, логіка, психологія, лінгвістика, політологія, право тощо), намагаються досліджувати актуальні питання

аргументації. Така ситуація, з одного боку, призводить до численних цікавих наукових результатів. Проте, на сьогодні однією із головних проблем сучасної теорії аргументації, розв'язання якої призводить до низки концептуальних суперечок, залишається проблема уточнення та узгодження категорійного апарату.

Актуальним питанням передусім є те, що розуміти під ключовим терміном *argument*. На мій погляд, він є найбільш суперечливим і невизначеним. Залежно від контексту застосування його значення може змінюватися. Це є однією з причин, чому погляди науковців щодо нього досі різняться. Можна навіть говорити про численні підходи щодо визначення і застосування цього терміну, дискусії навколо яких не вщухають.¹

Крім того, з'ясування його значення набуває особливої актуальності і для української аудиторії. Перш за все це стосується того, як перекласти цей термін українською. Занепокоєння у мене викликають видання, що з'явилися останнім часом на книжковому ринку України.² Вони є перекладами з англійської, і цей термін перекладачі всюди подають українською як *аргумент*. Чи це є коректним перекладом? Чи, навпаки, такий переклад вводить в оману читачів? Давайте розберемося.

1. Що означає термін *argument*? Оксфордський і Кембриджський словники

Аналіз відомих англомовних словників, показує, що термін *argument* можна вживати у різних значеннях. Звернімося для підтвердження до двох найвідоміших видань у цій царині, а саме Оксфордського й Кембриджського словників англійської мови. Звертаю увагу на той факт, що до розгляду у цій статті я беру тільки сучасні значення терміну *argument*. Значення, які позначенні в словниках як застарілі, я не розглядаю.

¹ Див., напр.: *Goddu G.C.* Is 'argument' subject to the product/process ambiguity? *Informal Logic*. 2011. Vol. 31 (2). P. 75–88; *Goodman J.* On defining 'argument'. *Argumentation*. 2018. Vol. 32 (4). P. 589–602; *Goodwin J.* Argument has no function. *Informal Logic*. 2007. Vol. 27 (1). P. 69–90; *Hitchcock D.* Informal logic and the concept of argument. *Philosophy of Logic*, ed. D. Jaquette. Amsterdam: Elsevier, 2007. P. 101–129; *Lewiński M.* One concept of argument. *Argumentation*. 2025. Vol. 39. P. 393–418; *Tindale C.W.* The philosophy of argument and audience reception. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

² Див., напр.: *Haber J.* Critical thinking. MIT Press, 2020. (Український переклад: *Хейбер Джс.* Критичне мислення. Київ: ArtHuss, 2023).

А. Оксфордський словник.³ У цьому словнику існує декілька розділів для терміну *argument*. Для нас першочергове значення мають два з них. Це розділ I. *Доведення, підстава, споріднені значення* і розділ II. *Процес логічного міркування, суперечка або незгода і споріднені значення*.

Узагальнюючи наведений в Оксфордському словнику матеріал, можна навести такі смислові значення для означеного терміну:

- (1) твердження або факт, висунутий з метою переконати або схилити до чогось інших;
- (2) підстава (*reason*), наведена за (або проти) певного висловлювання;
- (3) твердження або точка зору, яку відстоює людина;
- (4) послідовність пов'язаних між собою висловлювань або підстав, спрямованих на підтримку або заперечення позиції, думки, дій тощо;
- (5) процес розмірковування; міркування;
- (6) діяльність або практика підтримки чи заперечення чогось за допомогою міркування;
- (7) предмет обговорення в дискусії або дебатах (усно чи письмово) чогось невизначеного, дискусійного;
- (8) дискусія або дебати з певного питання;
- (9) презентація підстав за чи проти спірного питання;
- (10) обмін протилежними або розбіжними поглядами (усно чи письмово), зазвичай гарячковий або гнівний; незгода; суперечка, сварка.

Б. Кембриджський словник.⁴ Тут надається два значення для терміну *argument*.

- (1) незгода, або процес, у якому має місце незгода;
- (2) підстава (*reason*) або підстави, через які людина підтримує або заперечує певну ідею чи припущення; або це сам процес пояснення цих підстав.

³ *Oxford University Press*. (n.d.). *Argument*. *Oxford English Dictionary*. (Online ed.). URL: https://www.oed.com/dictionary/argument_n

⁴ *Cambridge Dictionary*. (n.d.). *Argument*. *Cambridge University Press*. (Online ed.). URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/argument>

Якщо узагальнити наведену інформацію, то можна виявити три типові значення терміну *argument*, які, на мій погляд, є значущими для дослідників теорії аргументації.

По-перше, це процес обміну розбіжними поглядами на певне питання; процес, який має місце, коли учасники комунікації не мають згоди з певної проблеми і презентують різні точки зору на неї. У цьому випадку українським аналогом для *argument* може бути термін *суперечка*, або, залежно від контексту його застосування, – *дискусія*, *полеміка* і навіть *конфлікт*, *сварка*.

По-друге, це підстава або набір підстав для обґрунтування власної позиції або критики позиції супротивника. Тут українськими аналогами для *argument* можуть бути такі вирази, як *аргумент*, *довід*, *доказ*, *підстава*.

По-третє, це процес розмірковування, або міркування. Тут *argument* можна перекласти українською як *міркування*.

Виникає питання. Чи саме ці три значення вирізняють для терміну *argument* у царині сучасних досліджень аргументації? Для відповіді звернімося вже не до словників, а до наукових публікацій.

2. Два концепти терміну *argument* у О'Кіфа

Аналіз словників англійської мови показав, що слово *argument* є класичним прикладом неоднозначного терміну у загальному вжитку. Те ж саме можна сказати і про його застосування у науковому середовищі. Це спричинено, передусім тим, в якій царині його застосовують. Це може бути логіка, теорія аргументації, математика, лінгвістика тощо. У кожній з них можна знайти різні концепції щодо досліджуваного терміну. Враховуючи те, що предметом аналізу у цій статті є саме сучасна теорія аргументації, я зосереджуся на наукових джерелах з цієї царини.

Класичною статтею, в якій автор спробував розрізнити два значення терміну *argument*, була стаття Деніела О'Кіфа,⁵ яка вийшла друком ще в 1977 році. Це були часи, коли тільки почали оформлюватися різні напрямки і підходи аргументативних досліджень. У цій статті автор пропонує розрізняти два значення для слова *argument*. Відповідно до цього, на його думку, існує два різні терміни – *argument*₁ і *argument*₂.

⁵ O'Keefe D.J. Two concepts of argument. *Journal of the American Forensic Association*. 1997. Vol. 13 (3). P. 121–128.

Наведу його цитату, не перекладаючи українською сам термін і його різновиди, щоб не заплутати читачів.

У повсякденній розмові слово *argument* застосовується для позначення двох різних явищ. З одного боку, воно стосується висловлювань, що промовляються, або певного типу комунікативного акту. Це значення терміну я називатиму *argument*₁ [...] З іншого боку, *argument*₂ може стосуватися певного виду взаємодії [...] Отже, *argument*₁ – це те, що людина надає (презентує, висловлює), тоді як *argument*₂ – це те, у чому беруть участь дві або більше осіб. Ця відмінність, я думаю, є правдоподібною і природною, про що свідчить наш повсякденний спосіб спілкування. Звичайно *argument*₁ дуже відрізняється від *argument*₂. Говорять, що *arguments*₁ можуть бути спростовані, можуть бути валідними або помилковими, тоді як *arguments*₂ зазвичай не характеризують таким чином; говорять, що вони закінчуються бійкою або є безглуздими чи непродуктивними [...] Словом, існує очевидна різниця між *arguments*₁ і *arguments*₂, які вбудовані у наше повсякденне вживання терміну *argument*.⁶

Як тепер, за О'Кіфом, можна перекласти англійський термін *argument* українською? Говорячи про *argument*₁, дослідник має на увазі, з одного боку, *підставу*, *довід*, *аргумент*. Це може бути одне висловлювання або їхній набір. Крім того, українською цей термін можна перекласти і як *міркування*, яке може бути валідним (правильним) або невалідним (неправильним). Наприклад, висловлювання «*He made an argument*» залежно від контексту можна перекласти, як «*Він навів аргумент*» або «*Він навів міркування*». Говорячи про *argument*₂, О'Кіф розглядає цей термін у значенні *суперечка*, *дискусія*, *сварка*. Наприклад, висловлювання «*They had an argument*», можна перекласти, як «*Вони посперечалися*», або залежно від контексту «*Вони посварилися*».

Підсумовуючи, можна сказати, що О'Кіф запропонував інтуїтивне розрізнення між двома термінами, які пишуться однаково англійською, але можуть мати різне смислове навантаження. У першому випадку ми говоримо про *продукт* (висловлювання, набір висловлювань або міркування), у другому випадку – про *процес* (обмін думками у суперечці). У першому випадку цей термін пов'язаний з однією людиною, яка висуває певні доводи або низку доводів. У другому випадку мається на увазі вже декілька осіб, які беруть участь у суперечці. Таке уточнення, наведене О'Кіфом у статті, на певний час дозволило науковцям, які працюють у царині теорії аргументації,

⁶ O'Keefe D.J. Two concepts of argument. *Journal of the American Forensic Association*. 1977. Vol. 13 (3). P. 121–122.

проводити концептуальні дискусії щодо терміну *argument* без ризиків сплутати різні його значення.⁷ Однак згодом з'ясувалося, що ситуація з вживанням цього терміну не така проста, як її презентував О'Кіф наприкінці 70-х років XX століття.

3. Argument versus Dialogue

Якщо наслідувати О'Кіфа, то виходить, що сперечальник висуває певні аргументи (підстави, доводи) або міркування (*arguments*₁) під час суперечки (*argument*₂) для захисту своєї точки зору або критики позиції супротивника.

Довгий час таке двояке витлумачення терміну *argument* вважалося продуктивним і багато хто з науковців його підтримував. Так, наприклад, Ентоні Блейр, один із фундаторів неформальної логіки, у статті 1998 року підкреслював:

Argument (concept₁), є функціонально визначені впорядковані множини висловлювань, які зазвичай висуваються під час *argument* (concept₂), диспутів; і таких обмінів думками, які зазвичай є діалогами.⁸

З цієї цитати випливає, що термін *argument*₂ Блейр пов'язує з таким англійським терміном, як *dialogue*. Переклад останнього українською не викликає труднощів – тут говориться про *діалог*. Проте виникає питання. Чи можна отожднювати значення цих двох термінів? Тобто, чи можна, аналізуючи англomовні джерела з сучасної теорії аргументації, при перекладі терміну *argument*₂ застосувати слово *діалог*?

На діалогічний характер терміну *argument*₂ Блейр і Джонсон почали звертати увагу ще тоді, коли неформальна логіка як напрямок аргументативних досліджень тільки почала формуватися. Вони обґрунтовували, що термін *argument* має важливі діалогічні властивості. Блейр навіть відкрито звертав увагу на те, що у літературі з неформальної

⁷ Див., напр.: Blair J.A. The limits of the dialogue model of argument. *Argumentation*. 1998. Vol. 12 (3) P. 325–339; Hitchcock D. Informal logic and the concept of argument. *Philosophy of Logic*, ed. D. Jaquette. Amsterdam: Elsevier, 2007. P. 101–129; Jackson S. Reason-giving and the natural normativity of argumentation. *Topoi*. 2019. 38 (4). P. 631–643; Johnson R. Manifest rationality. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 2000; Tindale C.W. The philosophy of argument and audience reception. Cambridge: Cambridge University Press, 2015.

⁸ Blair J.A. The limits of the dialogue model of argument. *Argumentation*. 1998. Vol. 12 (3). P. 325.

логіки часто про це забувають.⁹ Якщо уважно дослідити їхні праці 1980–90-х років, то можна навіть знайти такий вираз, як *argument-dialogue*, який можна перекласти українською як *аргументативний діалог*.

У той самий час також виходить друком декілька монографій, автором яких був ще один канадійський дослідник – Даглас Волтон.¹⁰ Крім того, у 1995 році була опублікована його книга, яку він написав у співавторстві з Майклом Краббе.¹¹ У цих публікаціях була розвинута думка, що смислові значення таких термінів, як *argument*₁ і *argument*₂ можуть бути прояснені саме за допомогою моделі діалогу. Волтон пропонує виділити різні типи діалогів. Підставою їхнього розрізнення для нього стає мета самого діалогу і цілі, які ставлять перед собою його учасники. Таким чином, були сформовані такі типи діалогів, як діалог-переконання, або критична дискусія; діалог-переговори; діалог-дослідження (*inquiry*), діалог-обговорення (*deliberation*), діалог-пошук інформації, еристичний діалог та різні їхні поєднання. Фактично усі ці варіанти діалогу можна узагальнити під спільним терміном *argument*₂. Тексти, які промовляють учасники таких діалогів, повинні були містити впорядковану послідовність висловлювань, яку можна було б означити як *argument*₁.

Проте, з таким витлумаченням терміну *argument*₂ не погодився Блейр. Він, полемізуючи з Волтоном, слушно зауважує, що не всі типи діалогів можна позначити як *argument*₂ (*argument-dialogue*) і не всі діалоги містять *argument*₁. Як приклади, можна навести діалоги, де сторони обмінюються привітаннями, спогадами, або діалоги, коли люди просто проводять час разом, спілкуючись. Такі діалоги не можна визначити, за Блейром, як аргументативні.

На мій погляд, Блейр мав рацію. А це означає, що перекладати українською англomовний термін *argument*₂ як *діалог* було б некоректно.

⁹ Там само. – С. 326.

¹⁰ Walton D.N. Plausible argument in everyday conversation. Albany, NY, 1992; Walton D.N. Pragmatic theory of fallacy. Tuscaloosa and London, 1995; Walton D.N. Argumentation schemes for presumptive reasoning. Mahwah, NJ, 1996; Walton D.N. Argument structure. A pragmatic theory. University of Toronto, 1996.

¹¹ Walton D.N., Krabbe E.C.W. Commitment in dialogue: basic concepts of interpersonal reasoning. Albany, 1995.

4. Argument versus Argumentation

Цікавим, є те, що у працях науковців, які працювали наприкінці ХХ століття у царині неформальної логіки де-інде можна також сти-кнутися з таким терміном, як *argumentation*. Перекласти його українською не складно. Більшість наведе українське слово *аргументація*. Проте, беручи до уваги вищесказане, постає питання, що є смисловим значенням цього терміну? Чи позначає він процес або продукт? Якщо процес, то чи можна його вважати синонімом для терміну *argument₂*. Якщо результат – то чи це те саме, що й *argument₁*? А, може, цей термін залежно від контексту позначає і процес, і продукт?

Якщо для відповіді на це питання звернутися до Блейра, то він однозначно стверджує, що *argumentation* означає *argument₂*, тобто певний процес обміну думками, де наявне розходження точок зору учасників щодо питання, яке обговорюється. Цю думку він висловив ще у статті 1998 року.¹² Виходячи з цього, можна припустити, що *argumentation* можна перекласти українською не тільки, як *аргументація*, але й також як *суперечка*.

Якщо ж звернутися до сучасних публікацій дослідників з-за океану (Канада, США), то можна помітити, що термін *argumentation* не є там поширеним. Якщо там йдеться саме про *суперечку*, то частіше за все науковці застосовують англійське слово *arguing*, а не *argument* або *argumentation*.¹³ Навпаки, у публікаціях, авторами яких є науковці з європейських країн, більш розповсюдженим є термін *argumentation*, який також можна розглядати двояко – як процес і як продукт.

У 1994 році нідерландські дослідники Франс ван Емерен і Роб Гроотендорст,¹⁴ які є фундаторами такого напрямку у сучасній теорії аргументації, як прагматіалектика, запропонували потужну ідеалізовану модель аргументативної дискусії, спрямовану на раціональне розв'язання певних розбіжностей у позиціях її учасників, де вони наводять свої аргументи на їхню підтримку. Замість терміну *argument* прагматіалектики у своїх публікаціях застосовують термін – *argumentation*. Там він набуває такого смислового значення.

¹² Blair J.A. The limits of the dialogic model of argument. *Argumentation*. 1998. Vol. 12 (3). P. 326.

¹³ Див., напр.: Groarke, L. Going multimodal: What is a mode of arguing and why does it matter? *Argumentation*. 2015. Vol. 29 (2). P. 133–155. Hampe D. Arguing. Exchanging reasons face to face. Mahwah: Lawrence Erlbaum, 2005.

¹⁴ Emmeren F.H. van, Grootendorst R. Speech Acts in Argumentative Discussions. Foris. Dordrecht, 1984.

Argumentation — це вербальна, соціальна та раціональна діяльність, спрямована на переконання розумного критика в прийнятності певної точки зору шляхом висування послідовності висловлювань, що обґрунтовують або спростовують пропозицію, виражену в цій точці зору. [...] У цьому технічному визначенні було збережено неоднозначність «процес-продукт» щодо слова «аргументація»: термін аргументація одночасно позначає як процес аргументації («Я збираюся завершити свою аргументацію»), так і її продукт («Ця аргументація не є обґрунтованою»)¹⁵.

З цього визначення випливає, що термін *argumentation* має два смислові значення так само, як і розглянутий вище термін *argument*. По-перше, його можна розглядати як певний комунікативний акт (іноді в літературі можна зустріти термін *speech act*, укр. *мовленнєвий акт*)¹⁶ і, по-друге, як певний текст, який складається з послідовності висловлювань (аргументів) на підтримку певної точки зору. У цьому випадку, перекладаючи українською зазначений термін як *аргументація* треба розуміти, яке саме його значення *мається* на увазі.

Враховуючи вищесказане, може здаватися, що терміни *argument* і *argumentation* є синонімами. Перший переважно застосовують прихильники неформальної логіки, а другий – прихильники прагматодіалектики. Проте тут також є нюанси. Так, не можна оминати тенденцію, яка активно поширюється у сучасних англomовних публікаціях. Розрізнення термінів *argument* і *argumentation*, а не відповідно *argument*₁ і *argument*₂ є новим термінологічним рішенням, якого зараз дотримуються багато дослідників. При такому підході термін *argument* позначає структуру, яка складається із засновків (*premises*) і висновку (*conclusion*), тобто міркування, а термін *argumentation* – діяльність (практики, дії), де *arguments* виступають як комунікативні акти.¹⁷

Яким чином, стикнувшись з такими публікаціями, перекласти українською терміни, що нас цікавлять? На мій погляд, враховуючи смислове значення терміну *argument*, його однозначно треба

¹⁵ *Eemeren F.H.van, Grootendorst R. A systematic theory of argumentation: The pragma-dialectical approach. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – P. 1.; Eemeren F.H.van, Grootendorst R. Speech acts in argumentative discussions: A theoretical model for the analysis of discussions directed towards solving conflicts of opinion. Dordrecht-Cinnaminson: Foris & Berlin: de Gruyter, 1984. – P. 7.*

¹⁶ Див.: *Eemeren F.H.van, Grootendorst R. Speech acts in argumentative discussions: A theoretical model for the analysis of discussions directed towards solving conflicts of opinion. Dordrecht-Cinnaminson: Foris & Berlin: de Gruyter, 1984.*

¹⁷ *Dutilh Novaes C. Argument and argumentation. E.N. Zalta (Ed.). Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2021 Edition). URL: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/argument/>*

перекласти як *міркування* (але в жодному разі не як *аргумент*, як іноді любляють робити перекладачі і тим самим текст перекладу набуває зовсім іншого смислу), а *argumentation* – як *аргументація*, або *суперечка*, або *дискусія*.

Як бачимо, тут також задіяна дихотомія «процес-продукт». *Argumentation* (аргументація, суперечка, дискусія) відображає процес, а *argument* (міркування) – продукт.

5. Argument versus Reasoning

Як ми з'ясували у попередньому розділі, термін *argument* в англомовних публікаціях може також означати *міркування*. Тоді постає питання, яке стало предметом дослідження науковців¹⁸. Чи є синонімами терміни *argument* і *reasoning*, тобто чи різняться їхні смислові значення? В англомовній літературі іноді ці терміни застосовують як взаємозамінювані. Проте різниця між їхніми значеннями все-таки існує. Термін *reasoning*, як правило, застосовують тоді, коли мають на увазі міркування як певний розумовий процес переходу від засновків (*premises, reasons*) до висновку (*conclusion*). Про це свідчить і той факт, що синонімом для слова *reasoning* є слово *inference*. Як правило, таку термінологію застосовують у публікаціях, присвячених логічній проблематиці. Тут термін *міркування* розглядається як процес розмірковування.

На відміну від терміну *reasoning* термін *argument* застосовують для позначення не процесу, а результату цього процесу, який виражений у тексті у вигляді певної структури, яка складається із засновків (*premises, reasons, claims*) і висновку (*conclusion*).

An argument – це сукупність тверджень, де одне чи більше з них є засновками, які висувають з метою надати підстави для іншого твердження, висновку.¹⁹

Крім того, що в англомовних публікаціях, присвячених аргументативній проблематиці, застосовують термін *argument*, доволі часто можна зустріти також термін *real argument* (*natural argument, everyday argument*). Іноді усі ці терміни застосовують як синоніми. Проте різниця між ними існує. Зверніть увагу на прикметники, які супроводжують

¹⁸ Див., напр.: Walton D.N. What is reasoning? What is an argument? *The Journal of Philosophy*. 1990. Vol. 87 (8). P. 399–419.

¹⁹ Govier T. A practical study of argument. Wadsworth, Cengage Learning, 2010.

термін *argument*. Вони вказують саме на те, що ми маємо справу з міркуванням, де (1) засновки і висновки виражені природною мовою, і (2) їх використовують у реальних комунікативних процесах, в яких беруть участь люди (суперечки, дискусії, дебати тощо). Для того, щоб це підкреслити, може, доцільним було б перекладати термін *real argument* як *аргументативне міркування*.

Висновки

У статті були розглянуті різні варіанти смислового значення терміну *argument*, с якими можна стикнутися в англомовних публікаціях, які стосуються сучасної теорії аргументації. Крім того, показано, які зв'язки має цей термін з іншими термінами – *dialogue*, *argumentation*, *arguing*, *reasoning*.

Було показано, що смислове значення досліджуваного терміну може змінюватися залежно від контексту його застосування, що призводить до труднощів з його перекладом українською мовою.

Було визначено, що головною тенденцією на сьогодні є розрізнення термінів *argument* і *argumentation* на підставі дихотомії «продукт-процес». *Argument* – це міркування, яке складається із засновків і висновку. *Argumentation* – це комунікативний процес обміну думками, метою якого є усунення розходження у думках його учасників щодо певного питання.

Розглянуті у статті варіанти перекладу термінології мають сенс не тільки при перекладі публікацій, що стосуються теорії аргументації, а також і для публікацій, які мають відношення до таких дисциплін, як логіка і критичне мислення.

References

1. Blair J.A. 1998. The limits of the dialogue model of argument. *Argumentation*. 1998. Vol. 12 (3). P. 325–339.
2. Blair J.A., Johnson R.H. Argumentation as Dialectical. *Argumentation*. 1987. Vol. 1. P. 41–56.
3. Cambridge Dictionary. (n.d.). Argument. Cambridge University Press. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/argument>

4. Dutilh Novaes C. Argument and argumentation. E.N.Zalta (Ed.). *Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2021 Edition). URL: <https://plato.stanford.edu/archives/fall2021/entres/argument/>
5. Eemeren F.H. van, Grootendorst R. Speech acts in argumentative discussions: A theoretical model for the analysis of discussions directed towards solving conflicts of opinion. Dordrecht-Cinnaminson : Foris & Berlin : de Gruyter, 1984.
6. Eemeren, F.H. van, Grootendorst R. A systematic theory of argumentation: The pragma-dialectical approach. Cambridge : Cambridge University Press, 2004.
7. Goddu G.C. Is ‘argument’ subject to the product/process ambiguity? *Informal Logic*. 2011. Vol. 31 (2). P. 75–88.
8. Goodman J. On defining ‘argument.’ *Argumentation*. 2018. Vol. 32 (4). P. 589–602.
9. Goodwin J. Argument has no function. *Informal Logic*. 2007. Vol. 27 (1). P. 69–90.
10. Groarke L. Going multimodal: What is a mode of arguing and why does it matter? *Argumentation*. 2015. Vol. 29 (2). P. 133–155.
11. Haber J. Critical thinking. MIT Press, 2020. (Український переклад: Хейбер Дж. Критичне мислення. Київ : ArtHuss, 2023).
12. Hitchcock D. Informal logic and the concept of argument. *Philosophy of Logic*. Ed. D. Jaquette. Amsterdam : Elsevier, 2007. P. 101–129.
13. Jackson S. 2019. Reason-giving and the natural normativity of argumentation. *Topoi*. 2019. 38 (4). P. 631–643.
14. Johnson R. Manifest rationality. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum, 2000.
15. Lewiński M. One concept of argument. *Argumentation*. 2025. Vol. 39. P. 393–418.
16. O’Keefe D.J. Two concepts of argument. *Journal of the American Forensic Association*. 1977. Vol. 13 (3). P. 121–122.
17. *Oxford English Dictionary*. (n.d.). Argument. Oxford University Press. (Online ed.). Retrieved December 1, 2025, from <https://www.oed.com/>
18. Tindale, C.W. The philosophy of argument and audience reception. Cambridge : Cambridge University Press, 2015.

19. Walton D.N. Argument Structure, A Pragmatic Theory. Toronto : University of Toronto Press, 1996.
20. Walton D.N. Argumentation Schemes for Presumptive Reasoning. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates, 1996.
21. Walton D.N. Plausible Argument in Everyday Conversation. Albany : State University of New York Press, NY, 1992.
22. Walton D.N. Pragmatic Theory of Fallacy. Tuscaloosa and London : The University of Alabama Press, 1995.
23. Walton D.N. 1990. What is reasoning? What is an argument? *The Journal of Philosophy*. 1990. 87 (8). P. 399–419.
24. Walton D.N., Krabbe E.C.W. Commitment in Dialogue: Basic Concepts of Interpersonal Reasoning. Albany : State University of New York Press, 1995.

ON THE CHALLENGE OF TRANSLATING TERMINOLOGY IN CONTEMPORARY ARGUMENTATION THEORY

Iryna Khomenko

Abstract. Clarifying terminology is a central task in contemporary argumentation theory. The English term ‘argument’ is particularly controversial and widely used in research publications. Its meaning is highly context-dependent, making accurate translation into Ukrainian difficult.

To address this issue, a systematic analysis of various approaches to the term ‘argument’ within argumentation theory is provided.

The research is organized around the ‘process-product’ dichotomy and examines the term’s relationship to related concepts, including ‘dialogue’, ‘argumentation’, ‘arguing’, and ‘reasoning’.

The paper further emphasizes that the term ‘argument’ is fundamental not only to argumentation theory but also to related disciplines such as logic and critical thinking.

Finally, context-dependent recommendations are presented for translating the examined English terms into Ukrainian.

Keywords: theory of argumentation, reason, argumentation, dialogue, arguing, argument.

Надійшла до редакції 10 жовтня 2025 р.

Прийнята до друку 16 листопада 2025 р.

Опублікована 20 грудня 2025 р.

Хоменко Ірина Вікторівна

Кафедра логіки

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

вул. Володимирська, 64/13

м. Київ

01601

Khomenko Iryna

Department of Logic

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Volodymyrska st., 64/13

Kyiv

01601

<https://orcid.org/0000-0003-3522-2271>

khomenkoi@knu.ua

<https://doi.org/10.31812/apm27.f65rrj21>